

معیارهای رد یا قبول نمونه

اهداف: پیاده سازی استانداردهای اعتبار بخشی و افزایش رضایتمندی بیماران

بیانیه خط مشی: به منظور ارائه خدمات مناسب به بیماران و با هدف افزایش رضایتمندی آنان لازم است تا سیاست هایی اتخاذ گردد که نمونه های ارسالی خارج از آزمایشگاه مطابق دستورالعملی پذیرش شوند که در این دستورالعمل معیارهای رد یا قبول هر نمونه مشخص باشد.

تعاریف: -

روش اجرایی:

به طور کلی در صورتی که از ضد انعقاد صحیح استفاده نشده باشد یا بیمار آمادگی های لازم را نداشته باشد و یا پروتکل های نمونه گیری و یا طریقه نگهداری نمونه رعایت نشده باشد، نمونه نباید پذیرش شود.

دلایل رد نمونه ها به این شرح است:

الف) مواردی که همولیز نمونه موجب رد شدن آن می گردد:

Alkaline Phosphatase - Antiglobulin Test, Direct & indirect (Coombs) - Bilirubin Creatinine - Digoxine - Hemoglobin - LDH - Magnesium - Phosphorus - Rh Genotype

ب) مواردی که همولیز و لخته بودن نمونه سبب عدم پذیرش آن خواهد شد:

CBC - Erythrocyte Sedimentation Rate (ESR) – Hematocrit – Hemoglobin - Peripheral Blood, Red - Blood Cell Morphology - Renin Plasma Activity (RPA) - Reticulocyte count

پ) مواردی که استفاده از لوله یا ظرف معمولی به جای ظروف metal-free و شسته شده با اسید موجب عدم پذیرش آن می شود:

Albumin Serum or Urine - Iron Serum - Lead Serum or Urine - Magnesium, Urine – Zn Serum or Urine

ت) آزمایش های انعقادی:

در عمده آزمایش های انعقادی علت عدم پذیرش نمونه عبارتند از نمونه ای که بیشتر از ۴ ساعت پس از جمع آوری به آزمایشگاه رسانده شده باشد، ظرف حاوی نمونه تا حد مشخص پر نشده باشد و نمونه ای که حاوی لخته باشد. این آزمایشها به شرح زیر می باشند:

Fibrinogen - Thrombin Time

نکته: در PT و aPTT علاوه بر علل فوق، همولیز واضح نیز مانع پذیرش خواهد شد.

ث) علل رد در سایر موارد:

ACE: استفاده از ضد انعقاد نامناسب که موجب مهار آنزیم می گردد.

CBC: استفاده از لوله نامناسب، نمونه لخته، نمونه همولیز و رقیق شدن خون با مایعات داخل وریدی.

Folic Acid: نمونه ای که بیش از ۸ ساعت در معرض نور بوده و نمونه همولیز.

Homocysteine Plasma: جدا نکردن پلاسما از سلولها در عرض یک ساعت.

Litium, Serum: نمونه گرفته شده با ضد انعقاد حاوی لیتیم و نمونه همولیز

Osmotic Fragility Test: نمونه همولیز و لخته، تاخیر بیش از ۶ ساعت از نمونه گیری و استفاده از ضد انعقاد

اگزالات یا سیترات

گازهای خونی : نمونه حاوی لخته، حباب هوا، عدم ارسال به روی یخ و سوزنهایی که درب آنها محکم بسته نشده باشد.
Potassium Serum or Plasma: نمونه همولیز و تاخیر در جداسازی سرم بیمارانی که پلاکت آنها بالاست.
Pregnancy Test, Urine: نمونه ادراری که به وضوح آلوده شده و یا وزن مخصوص آن پایین و پروتئینوری داشته باشد.

Protein Electrophoresis, Urine: پایین بودن پروتئین که نتوان آنرا اندازه گیری کرد یا نتوان یک الگوی الکتروفورز قابل استفاده ارائه کرد.

Semen Analysis: نمونه ای که بیش از ۲ ساعت مانده باشد.

Urinalysis: تاخیر در انتقال نمونه، آلودگی نمونه با مدفوع و رشد بیش از حد باکتری

VDRL: نمونه پلاسما

معیارهای رد نمونه ادرار و میکروبیشناسی:

هر نمونه از نظر مناسب بودن بایستی ارزیابی گردد، تا در صورت مشاهده هر یک از دلایل زیر رد شود:

- مشخصات کامل بیمار را نداشته باشد.
- در شرایط نامناسب دریافت شود.
- نمونه آورده شده در فرمالین
- یک سواب تک جهت چند درخواست (مثلاً هوازی، بیهوازی، قارچی، توبرکلوز و ...).
- هرگونه نمونه ناکافی، و جمع آوری شده در ظروف نامناسب و، نشت نمونه از ظرف جمع آوری شده که امکان آلوده شدن و آلوده کردن را دارد.
- پلیتهای کشت خشک شده یا با رشد بیش از حد که به آزمایشگاه آورده شوند.
- نمونه‌هایی که اجسام خارجی یا باریوم یا رنگ یا مواد روغنی و شیمیایی، آنها را آلوده کرده باشد .

جهت کشت بیهوازی نمونه های زیر قابل قبول نیست:

- مایع حاصل از شستشوی معده و روده (بجز در سندرم قوس کور)
- ادرار (بجز نمونه سوپراپوبیک آسپیراسیون)
- ترشحات پروستات تهیه شده از ترانس اورتال
- سوابهای ایلئوستومی و کولوستومی و مدفوع (بجز جستجو برای کلستریدیومها در مسمومیت‌های غذایی برای کلستریدیومها)
- سوابهای نازوفارینژیال، گلو، بینی و اوروفارینژیال و سواب لثه و خلط
- نمونه گرفته شده از محیط و پوست سطحی، سطح زخم بستر و زخمها
- سوابهای واژینال و سرویکال
- نوک کاتتر فولی ادرار
- نمونه‌های مکرر از منابع مشابه در یک روز (بجز خون که در طی ۲۴ ساعت آورده شوند)
- کاتتر خونی فردی که مشکوک به باکتری نیست
- نمونه‌های ادرار مانده در اتاق بیش از ۲ ساعت و در یخچال بیش از ۴۸ ساعت
- نمونه‌های خلط آلوده شدید با بزاق (در بررسی میکروسکوپی اسمیر رنگ شده)
- سوابهای گرفته شده و مانده بیش از ۲۴ ساعت (سواب خشک)
- سوابهای گرفته شده و یخچال گذاری شده و یا مانده بیش از یک ساعت از واژن و گردن رحم جهت نایسریا
- کشت خون با درخواست جهت آزمایش میکروسکوپی و توبرکلوز
- ادرار ۲۴ ساعته

- نمونه مدفوع اسهالی مانده بیش از ۲ ساعت یا یخچال گذاری بیشتر از ۲۴ ساعت برای بررسی انگلی

موارد رد نمونه ادرار:

- (۱) عدم وجود مشخصات
- (۲) کافی نبودن مقدار نمونه
- (۳) انتقال نامناسب
- (۴) ظرف نامناسب
- (۵) تاخیر در انتقال
- (۶) مخلوط شدن ادرار با مدفوع

موارد رد نمونه مدفوع

- مشخصات ناقص
- تحویل نمونه های مدفوع که بیش از دو ساعت از نمونه گیری آنها می گذرد و در یخچال نگهداری نشده اند.
- نباید در یک روز بیش از یک نوبت نمونه از بیمار گرفته شود.
- نمونه بیمارانی که بیش از سه روز بستری شده اند.
- مقدار نمونه ناکافی (حداقل باید ۵ گرم باشد).
- نمونه های آبکی (بررسی آمیب) مانده (باید در عرض نیم ساعت به آزمایشگاه منتقل شوند).

موارد رد نمونه در خون مخفی مدفوع:

- مصرف گوشت و جگر از ۳ روز قبل از نمونه گیری
- ماندن بیش از حد نمونه مدفوع و خشک شدن آن
- مصرف ویتامین C از ۵ روز قبل از نمونه گیری
- فعالیت های بسیار سنگین بدنی و ورزشهای شدید
- مصرف داروهایی نظیر آسپرین با دوز بالا و همچنین داروهای ضد التهابی غیر استروئیدی نظیر ایبوپروفن و همچنین داروهای نظیر کلشی سین و آهن با دوز بالا

منابع: کتاب سیستم مدیریت کیفیت در آزمایشگاه پزشکی (آزمایشگاه مرجع سلامت)

- مسئول پیگیری نمونه های غیرقابل قبول در آزمایشگاه مسئولین بخش های مختلف
آزمایشگاه (هماتولوژی، بیوشیمی، هورمون و ایمونوسرولوژی، ادرار و انگل، و میکروبیشناسی) می باشند. بدین صورت که در صورت رد نمونه ارسالی، بلافاصله با بخش مربوطه یا آزمایشگاه ارجاع دهنده تماس حاصل نموده و مراتب را اطلاع می دهند تا اقدامات اصلاحی لازم (نمونه گیری مجدد، ارسال نمونه جدید) صورت پذیرد. کلیه پرسنل موظفند از موارد فوق مطلع باشند و در صورت نیاز و نبودن مسئول بخش در آن شیفت کاری مسئولیت پیگیری موارد رد نمونه را عهده دار باشند.

- بهمین خاطر دفتر ثبت موارد رد نمونه در بخش نمونه گیری که محل تحویل نمونه ها می باشد قرار داده شده تا پرسنل محترم آزمایشگاه این موارد را با ذکر مشخصات نمونه، تاریخ، نوع نمونه، بخش ارسال کننده و علت رد نمونه و سرانجام اقدام اصلاحی ثبت نمایند.

- توجه: حتما نام خود و نام شخصی که با وی تماس گرفته اید را در این دفتر ثبت نمایید.

- در این خصوص مقرر گردید جلسه ای با شرکت ریاست آزمایشگاه آقای دکتر ناصر رخشانی، آقای دکتر آرمان مرکباتی، آقای دکتر مجید زارعی، آقای دکتر محمد رهبر، سوپروایزر آزمایشگاه و مترون بیمارستان و سرپرستاران بخش های بالینی بیمارستان مهرتشکیل شود تا مشکلات نمونه گیری و موارد رد نمونه مطرح شده و اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه انجام شود.

رئیس و مسئول آزمایشگاه بالینی بیمارستان مهر
دکتر ناصر رخشانی